

עמי:

עין משפט
גר מצוה

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא

מסורת הש"ס

לא א מ"י פ"ד מהל'
מורה הל' פ"ג פ"ג ע"ג
פ"ג ע"ג פ"ג ע"ג פ"ג ע"ג
פ"ג ע"ג פ"ג ע"ג

רבינו גרשום

ואי מוקמת לפלוגתיהו
בשרה ואילן אמאי מחליף
הא מנוסיה קמיה: אלא
אי איתמר הכי איתמר
מחלוקת בבור ושובך דתיק
סבר אי מועילין ודכמשר
לפלוגתיהו לקמן. והשתא
קא שילן הלמודא בריקנין
פליגי דתיק סבר [איין]
מועילין דתיק סבר [איין]
מועילין: איין אדם מקנה דבר
שלא בא לעולם. ומשיה
לא הקדישן דבר מועילין:
וראי סבר לה כ"ר: (א)
במים הבאים ממת המים
דרך חצירו בבור או ששעה
כל צדו במדרון ודואי
ידול מים גשמי החצו לבור.
וכן יונים נמי דתאי דרך
שאי שוכנין לשוכן זה של
הקדש. דמי כגון פירות
דקל דתאי איל ומקני לשם
הקדש ומשה מועילין: כגון
ואקדיש בור סתם. ולא
אמר בור זה עם מימיו
אני מקדיש וראי כ"ר
סבר לה כמבוא דאמר בסוף
פרקיין דלילי המקדיש את
השדה לא הקדיש אלא
חוב המוכר וכן שקמה
משום דהמקדיש בעין דעה
מקדיש: מה דין הדין.
אי וכן ליה בור סתם
מצי למימר בירא זביני
לך מיא לא זביני לך:
אף דין גבור נמי האיל
דדור מים בבור ולא פירש
מצי למימר בירא אקדישת
מיא לא אקדישת. משה
מחליף דאין מועילין ורבנן
סברי דמועילין: ומשיה ובי
דין הדין: אם סבר הבור
לא סבר מימיו והאין תמן
אורי: יחידאה הוא. ולא הוי
עיקר כוונתה:

ואי בשרה ואילן אמאי מחליף. הא כ"ע מודו דמכר אילן מכר פירומו דבזכו ושוכן ודאי הוא פלוגתא אס מכר מה שנתכוו כדלמך לקמן: אבל בשרה ואילן ד"ה פועלין בו ובמה שבתוכו. הוי מצי למימר ד"ה מועילין בו ולא נמה שנתכוו למ"ד אין מעילה צנדינן ומיהו לא לא מצי למימר דבין כזה בין כזה פליגי צבור ושובך ושדה ואילן בהקדישן ריקנין (וי) ונתמלאו לפי מה שפירש ר"י בסמוך דלפן כידו להקדיש גבש שלא בא לעולם אס לא שזכה בהן מחלה ומיהו הוי מצי למימר דפליגי אס יקדשו פירות האילן והשדה אס יבואו לרשותו אבל לא יתחא ליה למימר דפליגי אלא שוכן דוקא דומיא דסיפא: אימור דשמינין ליה לרבי מאיר כגון פירות דק"ך כו'. מימה מהיכא שמעינן לר"מ דלמך אדם מקנה דבר שלא בא לעולם היינו מדמנא האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאשתחרר כו' דלמך ר"מ מקודשת כדלמך בהאשה רבה (דמיו דף ע"ג.) וההוא אלא עבד דלחו דמי וידע דישתחררו רבו ומפרש רבינו שמואל דמיירי שהבטיחו רבו לשחררו כדלמך בס"פ חרנבה אחין (שם דף לה.) דשמעה מני מרה וריבין מפרש דכל הנהו עבדי דלחו כגון חזיו עבד ותחיו בן חורין ושפחה נמי חיה שפחה ותחיה בת חורין ונהגו בה מנהג הפקר שטופין את רבה לעשותה בת חורין כדלמרי' בהגא

על יבמתו (שם דף סו.) ולאחר שימות בעליך ואחותך בגוססין ושיחלון לך יבמך דמנות חלילה קודמת למנות יבוס א"י בחוללת ולא מתיבמת וקשה דלמך בפ' אע"פ (בבבבב דף נח.) המותר ר"מ אומר דקדש ומפרש בגמ' דקדוש לאחר מיתה קאמר דלמך ר"מ מקדיש בעבד שלא בא לעולם אע"פ דלא עבד דלחו ואלו עבדי דלחו שמתות הוי קודם הבעל ולא אפשר לאוקומי בגוססת שהרי עושה מלאכה דמתן הרי זו עושה והכולת וי"ל בחולה חוקה וה"ר אליעזר מפלרי"א אומר דכיון שהגוף צעולם אלא שאינו ראוי לקנין כמו כל הנה חשוב כמו עבדי דלחו ומותר דקדוש אע"פ שאלו צעולם ולא עבדי דלחו שמתות האשה קודם מ"מ כיון שהמותר מיהו עבד דלחו חשבו הוא כאלו צעולם כבר ואס היה צעולם לא הוי בעינין שיהא זה עבד דלחו שמתות היא לפני הבעל וא"ת והא דפרין הכא מי יימר דלחו ה"ל לא בעינין דעבד דלחו דבכר שיטנו צעולם והמים הן צעולם וי"ל הא לא חשיב צעולם כיון דליהנהו קמן עוד וי"ל דפירות דקל וכולהו דליכא בהו אלא מי יימר אחד חשיב עבד דלחו ובפרק המפקיד (ב"מ דף לג.) ואס לא חשיב כפל עבד דלחו משום דליכא טובא מי יימר כדלמך התם מי יימר דמיגנבא ואח"ל דמיגנבא מי יימר דמשתכח גנבא ואת"ל דמשתכח גנבא דלמח מודה ומיפטר אבל קשה מהך דהכא אע"ג דליכא אלא חד מי יימר לא חשיב לויני שוכן ולמי הבור עבדי דלחו ומיהו בללא הכי קשיא לר"י אמאי לא חשיב להו עבדי דלחו כמו פירות דקל שהרי אורחא דמילתא הוא שמתמלא שוכן ויוסי וכן הבור מתמלא מים כשהגשמים יורדין שלא היו שותים בכל א"י אלא מי גשמים ועוד קשה דמשמע אי הוי עבדי דלחו הוי נחלא ליה אחתי תקשי ליה היאך המים והיונים קדושים אפי' אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם שהרי מכח חלרו של הקדש אינם קדושים דלפן חלר להקדש כדפרישית לעיל ומכח מה שמקדיש נמי אינן קדושים והיאך יכול להקדיש דבר שלעולם לא יבא צרשותו ולא יזכה לא יבואו לעולם לרשותו ואמאי מועילין כמה שנתכוו והלא אין כח כידו להקדישן כיון שלא באו לרשותו ומשני בצנאן דרך חצרו לצור ודרך שוכנו לשוכן שזכה בהן תחלה לפיכך יש כח כידו להקדישן דלמינו לפרש כגון שהקדיש בור ושובך על מנת שיש לו כח צבור ושובך לזכות נמים וציונים לזורך הקדש: וי"וים הבאים דרך שוכבו אשוכב. מימה לרשב"א דאין יכול להקדישן הקדש גמור שימעלו בהן וזכה בהן זכה בגמורה דק"ל (בהגיוןן גיטין דף עט.) דלפן בהן גול אלא מפני דרכי שלום ואומר רבינו יחזק דבציונים ואפרוחים וזכין מן התורה: ור"ב א"עזר סבר בר"ם דאמר אדם מקנה דבר ש"א בא א"ע"א. מימה דלא חשיב רבי אלעזר צרבי שמעון בפ' האומר בקדושין (דף ע"ג.) דלמך אפי' ב"א בן יעקב ור"מ ורבי כוליה סבירא להו אדם מקנה דשלב"ל ופרין נמי התם וליחשוב נמי רבי יהודה הנשיא ור"ע ומשני להו ונראה לרשב"א דדוקא מהנוס פריך מצי השהא משום דהוכר בצוטה כרייתא גופא שזוכר ר"מ ומרבי פריך משום שהיה רבו של רבי אליעזר בן יעקב ומסתמא ר' אליעזר בן יעקב מר"ע רבו שמיעא ליה דלמך ביבמות (דף ע"ג.) רבי כר"ם ור"מ כרבי אליעזר (ב"ב דף ע"ג.) כר"ע:

ואי בשדה ואילן אמאי מחליף אלא אמר רבה מחלוקת בבור ושובך אבל בשרה ואילן דברי הכל מועילין בהן ובמה שבתוכן ובבור ושובך בריקנין במאי פליגי ובמלאין במאי פליגי בריקנין פליגי בפלוגתא דרבי מאיר ורבנן דתנא קמא סבר לה כרבנן דאמרי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ור"א ברבי שמעון סבר כר"מ דאמר א"א אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אימור דשמינת ליה לרבי מאיר כגון פירות דקל דעבידי דאתו הני מי יימר דאתו אמר רבא משכחת לה בכמים הבאין דרך חצרו לבור ויונים הבאין דרך שובכו לשובך ובמלאים במאי פליגי אמר רבא כגון שהקדיש בור סתם ור' אלעזר ברבי שמעון סבר לה כאבואה דאמר דנין דין גבוה מדין הדייט מה רין הדייט מצי אמר א"א בירא זביני לך מיא לא זביני לך אף דין גבוה בירא אקדיש מיא לא אקדיש (ות"ק סבר אין דנין דין גבוה מדין הדייט) ודין הדייט לא והתנן מוכר בור מוכר מימיו אמר רבא מתני' יחידאה היא דתניא מוכר בור לא מוכר מימיו ר' נתן אומר מוכר בור מוכר מימיו: מתני'

ואי בשדה ואילן. פליגי לעיל גבי הקדישן ריקנין וה"ה צסיפא אמאי מחליף כ"ש הכא דמועילין כמה שנתכוו דליכא תרמי גידולי הקדש וגם הקדיש הכל כידו דלא גרע ממוכר (וי) אלא אי צבור ושובך מוקמת לה איכא לפרושי טעם מחלוקתן במלאין וריקנין כדמפרש לקמן אבל בשדה ואילן ליכא למימב טעמא אמאי מחליף: ה"ג אלא אמר רבא מחלוקת כו'. מחלוקת דמלאין וריקנין צבור ושובך כדמפרש ואילן אבל בשדה ואילן בין מלאין בין ריקנין דברי הכל מועילין בהן ומה שנתכוו כרבי יוסי דנימוקו עמו: פלוגתא דר"מ ורבנן. גבי האומר לאשה הרי את מקודשת ע"מ דשמינין ע"מ דשמינין כו' שמתניירי כו' בהרבה מקומות: אימור דשמינת ליה לר"מ כגון פירות דקל. שהמוכר פירות דקל לחצרו אע"פ שעדיין לא באו לעולם אינו יכול לחזור בו משיבואו לעולם דהא ודאי עבדי דלחו דומיא דע"מ שמתניירי דדעמיה לאניגורי וכי האי גוונא נמי מפרשיין לע"מ ששמתחר ע"מ שמתחמרי כו' שהבטיחו רבו לשחררו ר"מ לא איירי בפירות דקל אלא רב הויא דקאי כוונתה במסקת יבמות בפ' האשה רבה (דף ע"ג.) דלמך רב נחמן בר יצחק רב הונא כרב ורב כרבי ינאי ורבי ינאי כרבי חיאי ורבי חיאי כר"מ וכולהו סבירא להו אדם מקנה דבר שלא בא לעולם רב הונא מצי הוא דלימנח המוכר פירות דקל לחצרו אמר רב הונא עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משכחו לעולם אינו יכול לחזור בו: הני מי יימר דאסו. אס לא יבוא מים וישפוך לתוך הבור או יבוא יונים לשוכן: הבאים דרך חצירו. שהבור עשוי נמקום מדרון דממילא אמו לנור: דרך שוכבו. הסמוך לזה דודאי עבדי דלחו ויונים הטללים לשוכן ריקן א"ל ודוקא שוכבו אבל שוכן של אחרים יכולין הן לעכב שלא יבואו ללאן (ו) ולא דמי לפירות דקל כשם רבינו זקני מ"כ: סבר לה כמבוא. בשליחי המוכר את הבית (לעיל ע"ה.) דלמך המקדיש את השדה לא הקדיש אלא חצרו המורכב כו' ומפרשי בגמ' (לעיל ע"ב.) דסבירא (א) בעין רעה מקדיש דלפן דין גבוה מדין הדייט כו' והלכך כי היכי דהדייט המוכר צור סתם לא מכר את מימיו כדמפ' בסמוך ודלא כמתני' דלמך מכר בור מכר מימיו אף דין גבוה כו' ומיהו היכא דאין בו מים בשעת הקדש קדשי המים הצנאן לאחר מלאן דלמך דבר שלא בא לעולם ודעמיה היה להקדישן דבדבר שלא זכה בו עדיין ליכא למימר עין רעה אבל כשהבור מלא מים והמים והבור שלו הן והוא הקדיש הבור איכא למימר דהמים שייך לעצמו ורבנן דפליגי עליה סבירא להו דבעין יפה מקדיש אי נמי סבירא להו כרבי נתן דלמך מכר בור מכר מימיו ולא גרע הקדש מהדייט: מחני' יחידאה היא. רבי נון קאמר לה אבל רבנן פליגי עליה. מיהו הלכתא כמתני' כדלמך ביבמות (דף ע"ג.) דסתם כמתני' ומחלוקת כברייתא הלכה כסתם דמתני' ואע"ג דקאמר יחידאה היא לאו למימנא דלא סבירא לן כוונתה אלא לאשמועינן דרבי אלעזר צרבי שמעון סבירא ליה כרבנן אבל כשאמורא אומר דבר מדעתו לפסוק הלכתא היתר או איסור או דין ומקשי ליה ממתני' ומשני יחידאה היא לא סבירא לן כי היא משנה דאמורא סמכין וכמ"ד האמורא לית הלכתא כמתני' דמי: מתני'

(א) ויבמתו ג"ג קדושין פ"ג
פ"ג ע"ג פ"ג ע"ג פ"ג ע"ג
לג: לקמן ק"ס: ק"ל. ק"ח:
ק"מ: (א) ע"ג פ"ג: (א) ועל
ע"ה: (א) ע"ג פ"ג: (א) ועל
(א) ע"ג פ"ג: (א) ועל

הנהגות הב"ח

(א) ב"ח מצי למח ליה תירא:
(ב) רשב"ם דיה וזו פסוק
ס' דלא גרע ממוכר אבל אי
כר: (א) ד"ה סבר ובי
דפרישית ליה פ"ג: (א) וזו
דיה אלא ובי ריקנין ואח"כ
נחמלאו:

מוסף רש"י

מכר בור. על מים מתמקן
דמיני ע"ה.

(א) נראה דהכי פלן וי"ל
דפ"ל אדם מקנה דבר
שלא בא לעולם מועילין בהן.